

**TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIDA KOMPLAENS
NAZORATINI TASHKIL QILISH ASOSLARI VA ZARURIYATI*****Kuranbayeva Zuxra Abdurahmon qizi****(O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti,**elektron pochta manzili: zuhraabduvaliyeva07@gmail.com)*

Annotatsiya: Ushbu maqolada mamkakatimizdagi korruptsiyaga qarshi kurash sohasida yangi va samarali tizim deb hisoblanadigan komplektlarni boshqarish tizimining ahamiyati, paydo bo'lishi uning omillari, shakllanishi va xorijiy davlatlar qonunchiligi asosida tizimning o'zi muayyan jihatlarni tahlil qilish aks ettirilgan. Shuningdek banklarda komplaens nazorat va uni tashkil erishilgan masalalar ko'rib chiqildi.

Kalit so'zlar: Korruptsiya, korruptsiya buzilishi, shikoyat nazorati, shakllanish tarixi, banklarda qo'shimchalarni nazorat qilish.

Annotation. In this article in the field of anti-corruption in our mamkakat the importance of the complements control system, which is considered a new and effective system, the emergence of on the basis of its Factors, its formation and the legislation of foreign states, the system itself is the analysis of specific aspects is reflected. Also control komplaens in banks and organize it consideration was given to issues of attainment.

Keywords: Corruption, corruption infringement, complaence control, history of formation, control of complements in banks.

KIRISH

O'zbekistonning yangilangan siyosati adolat va huquqning jamiyat darajasiga ko'tarilishi, zamonaviy samarali davlat boshqaruvini joriy etish, davlat xizmatida yuksak g'oyalarga tayanadigan korruptsion holatlarning har qanday ko'rinishiga qat'iy toqat qilmaslik madaniyatini shakllantirishning eng ustuvor yo'nalishidir. Avvalo, ushbu islohotlar tubsizligida Prezident Sh.M. Mirziyoyev ilgari surgan " xalq " davlat organlariga tegishli emas, balki xalqimizga o'z organlari xalq manfaatlarini yo'lida

safarbarlik qilishga xizmat qilishi kerak degan tamoyilga muvofiq barcha imkoniyatlarni ishga solmoqda. Ayni paytda islohotlar davlat va jamiyatning har bir sektorida korrupsiyaga qarshi kurash samaradorligini izchil ta'minlash, uning haqiqiy samarasiga erishish uchun alohida ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLARNI TAHLILI VA USLUBI:

Shuningdek, korrupsiya global miqyosda hal qilinishi kerak bo'lgan global muammolardan biridir biri. Bu illatlar har qanday davlat va jamiyatning siyosiy va iqtisodiy rivojlanishiga jiddiy putur etkazadi yetkazadi, inson huquqlari va erkinliklarining buzilishiga olib keladi. Shuning uchun, unga qarshi kurash xalqaro ahamiyatga ega bo'ldi va jahon siyosatining muhim masalalaridan biri bo'ldi. Ma'lumki, ushbu kasallikning kelib chiqish sabablarini aniqlash, korrupsiyaga qarshi kurashish mutaxassislar tomonidan samarali usullarni topish, turli institutlar va xalqaro tashkilotlar yuzlab, minglab tadqiqotlar o'tkazildi. Muayyan reytinglar turli ko'rsatkichlar bilan tuziladi va raqamlar yozilgan jadvallar yaratiladi. Xatto korrupsiyaning turli shakllarida formulalar ham ishlab chiqilgan. Shunga qaramay, barcha xalqlar uchun ochiq, korrupsiyaga qarshi kurashning yagona echimi yo'q. Shunday qilib, har bir xalq aynan u bu qabihlikka qarshi kurash strategiyasini belgilaydi. Natijada, 2017-yil 3- yanvarda O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurash" Qonuni kurashning huquqiy mexanizmi yaratildi. Bundan tashqari, qonun korrupsiya bilan shug'ullanadi buzilishlarning ta'riflari korrupsiya-shaxsning o'zi kabi tushunchalarga beriladi mansab yoki xizmat mavqeidan yoki boshqa shaxslarning manfaatlaridan shaxsiy manfaatlar moddiy yoki nomoddiy nafas olish maqsadida ko'zdan noqonuniy foydalanish, go'yo shuningdek, bunday nafni noqonuniy ta'minlash. Bu qonun o'z navbatida, fuqarolar uchun korrupsiya va korrupsiya jinoyati nima va ularning salbiy tomoni uning illatlari haqida ma'lumot beradi. Korrupsiyani buzish-korrupsiya alomatlariga ega bo'lgan holda, qonunchilikda sodir etilganlar uchun javobgarlik ko'zda tutilgan qilingan.

Bundan tashqari, hozirgi vaqtda korrupsiyaga qarshi kurash sohasida ijobiy bu borada yutuqlarga erishgan rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, asosiy e'tibor korrupsiya namoyon bo'lishining oqibatlariga emas, balki uni keltirib

chiqaradigan sabablar va sharoitlarni bartaraf etishga va buning o'z samarasini berganini amalda ko'rishga qaratiladi biz turamiz. Xalqaro tajribada bunday profilaktika vositalaridan biri korruptsiyaga qarshi kurashdir deb atalmish "complaence-nazorat" tizimi.

NATIJA VA MUHOKAMA

Banklardagi komplaens-nazorat tizimi bank tizimida mehnat faoliyatini amalga oshirmoqda barcha xodimlar, belgilangan kollegial organlar tomonidan, amaldagi Qonunchilik talablariga muvofiqlik, qabul qilingan ichki me'yoriy hujjatlarga rioya qilish (buyruq, siyosat, qoidalar va boshqalar.) amalga oshirish uchun bank faoliyatini amalga oshirishda yuzaga keladigan yoki yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xatarlar oldini olish va korruptsiyaga qarshi harakatlar kompleksdan iborat. Bankdagi komplaence-nazorat tizimining asosiy maqsadi tizimdagi barcha narsalarni ta'minlashdir xodimlar va kollegial organlar faoliyatini o'z oldiga qo'ygan Bank maqsadiga erishish yo'lida birlashtirish, Bank va uning filiallarida amaldagi Qonunchilik hujjatlari va bankning ichki tartibga solish hujjatlarga qat'iy rioya etilishini ta'minlash, bank faoliyati davomida qonunbuzarliklar oldini olish, xodimlarda korruptsiyaga nisbatan nafrat hissi kuchayishi va korruptsiyaga qarshi kurash bu ularning kurash haqidagi bilimlarini oshirishdir.

XULOSA

Banklarda komplaens nazorat tizimi korrupsion xarakatlarning har qanday ko'rinishini oldini olishdan manfaatdor bo'lgan ham jismoniy, ham yuridik shaxslar uchun tashkil etilgandir.

Yuqoridagilardan xulosa qilish mumkinki, davlat va xususiy sektor faoliyatida korruptsiyaga qarshi kurashish «komplaens nazorat» tizimini joriy etishning qator samarali omillarga xizmat qiladi.

Davlat organlari va tashkilotlari, xodimlarning hisobdorligi va faoliyati shaffofligini oshirish kasbiy odob-axloq qoidalariga qat'iy rioya qilish va xizmat vazifalarini bajarishda manfaatlar to'qnashuvini tartibga solish hisobot va hal qilish masalalari, korruptsiyaga qarshi kurashish sohasida umume'tirof etilgan va xorijiy

xalqaro standartlar ijobiy tajribani joriy etish va boshqa ustuvor natijalar ko'rib chiqiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining 2017-yil 3-yanvardagi "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'RQ-419-sonli qonuni. URL: <https://lex.uz/docs/3088008>
2. Foreign Corrupt Practices Act 1977 // PL 95 - 213, Title 1; 91 Stat 1494, Dec 19, 1977.
3. "Compliance Programs for Private Companies" by Jeff J. Marwil and Jerry J. Burgdoerfer August 2016, p. 83.
4. Rakhimov, D., Juliev, M., Agzamova, I., Normatova, N., Ermatova, Y., Begimkulov, D., ... & Ergasheva, O. (2023). Application of hyperspectral and multispectral datasets for mineral mapping. In E3S Web of Conferences (Vol. 386). EDP Sciences.
5. Бизнес. Оксфордский толковый словарь. Англо-русский словарь. - М.: ПрогрессАкадемия, РГГУ 2013. - 752 с.
6. <http://www.bis.org/bcbs> 6. <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsii-komplaens-kontrolya-v-kommercheskihbankah>